

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

ПОДАТКОВА СИСТЕМА. ПРАКТИКУМ

Мелітополь, 2021

УДК 336.22(477)(075.8)

П 44

Рецензенти:

Череп О.Г. - доктор економічних наук, професор кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету

Судомир С.М. - доктор економічних наук, професор, завідувач відділу навчально-науково-інноваційної діяльності ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний інститут"

Сокіл О.Г. - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Авторський колектив:

Косторной С. В., к.е.н., доцент

Яцух О. О., д.е.н., доцент

Цап В. Д., к.е.н., доцент

Рубцова Н. М., к.е.н., доцент

Захарова Н. Ю., к.е.н., доцент

Демченко І. В., к.е.н., доцент

Аблязова Е. З., к.е.н.

Дмитров М. І.

Податкова система. Практикум / С. В. Косторной, О. О. Яцух, В. Д. Цап [та ін.]; за ред. С. В. Косторного. – Мелітополь: ТДАТУ, 2021. – 448 с.

У практикумі розглянуто практичні аспекти нарахування окремих податків і зборів в Україні, формування податкової звітності в електронній формі.

Практикум відповідає робочій програмі дисципліни «Податкова система», затвердженій в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного. Розраховано на студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів та на широке коло читачів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Сутність та види податків.....	5
Тема 2. Адміністрування податків, зборів, платежів.....	21
Тема 3. Податок на доходи фізичних осіб. Військовий збір.....	59
Тема 4. Єдиний соціальний внесок.....	102
Тема 5. Єдиний податок.....	122
Тема 6. Податок на додану вартість.....	156
Тема 7. Акцизний податок.....	191
Тема 8. Податок на прибуток підприємств.....	210
Тема 9. Плата за землю.....	237
Тема 10. Податок на майно.....	254
Тема 11. Екологічний податок. Рентна плата.....	270
Тема 12. Митні платежі.....	292
Комплексні задачі.....	306
Список рекомендованої літератури.....	312
<i>Додатки:</i>	
<i>Порядок заповнення податкової накладної.....</i>	<i>315</i>
<i>Порядок заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість.....</i>	<i>333</i>
<i>Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість.....</i>	<i>359</i>
<i>Інструкція щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи.....</i>	<i>373</i>
<i>Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку.....</i>	<i>394</i>
<i>Порядок заповнення та подання декларації акцизного податку.....</i>	<i>401</i>
<i>Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.....</i>	<i>433</i>

ВСТУП

Податкова система – важлива складова фінансової системи держави. Вона має визначальний вплив на різні аспекти економічного розвитку країни, окремих галузей, підприємств. Оподаткування юридичних та фізичних осіб – одне з центральних питань економічної теорії і практики.

Податкове законодавство України відрізняється своєю складністю та мінливістю. На ринку праці є значний попит на фахівців, які мають ґрунтовні знання в цій галузі та практичні навички нарахування податків і зборів, формування та подання податкової звітності.

Практикум підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни "Податкова система", яку включено до навчального плану підготовки бакалаврів з напрямів підготовки 051 "Економіка", 071 "Облік і оподаткування", 072 "Фінанси, банківська справа та страхування", 073 "Менеджмент", 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". Його мета – сприяти отриманню студентами знань, які необхідні майбутнім спеціалістам для здійснення функціональних обов'язків у сфері оподаткування.

У практикумі зроблено акцент на практичних питаннях оподаткування, розглядається основне коло питань з теорії та практики оподаткування, організації та методики справляння податків та зборів, їх інформаційно-облікового забезпечення у контексті нормативно-законодавчих актів, що регулюють цей процес. Висвітлено сутність, елементи та порядок справляння окремих податків.

По кожній темі наведено теоретичний матеріал, практичні завдання з методикою їх виконання, тести для контролю знань.

ТЕМА 1 СУТНІСТЬ І ВИДИ ПОДАТКІВ

- 1.1. Сутність податків та податкової системи
- 1.2. Термінологія оподаткування
- 1.3. Принципи податкового законодавства України
- 1.4. Функції податків
- 1.5. Класифікація податків

1.1. Сутність податків та податкової системи.

Податки є найважливішою і найдавнішою формою фінансових відносин між державою і членами суспільства. Поява податків зумовлена виникненням держави і виконанням державою суспільно необхідних функцій. Податки – це одна із форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку.

Податки — дуже складна фінансова категорія, яка здійснює вплив на всі економічні явища та процеси. Це обов'язковий елемент економічної системи будь-якої держави незалежно від моделі економічного розвитку та політичних сил при владі. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, робить її недієздатною і, в кінцевому підсумку, позбавленою будь-якого сенсу. (Юрій С.І.)

Податки змінюються відповідно до особливостей історичних періодів. Найдавніша форма податків – жертвоприношення, що мало добровільний характер. В рабовласницькому суспільстві переважали натуральні збори та натуральні повинності. З розвитком товарно-грошових відносин з'явилися грошові податки. "Податі" – давня форма прямого оподаткування, при якій сума податку не залежить від доходів (подушний податок, податок з сім'ї). "Данина" – податок з підкорених народів. "Мита" – плата за послуги, що надаються державою. "Десятина" – сплата десятої частини доходів.

Вченими сформульовано різні підходи до теоретичного обґрунтування необхідності сплати податків:

- "податки – плата за послуги держави, неподільні суспільні блага" (А. Сміт, Д. Рікардо...)
- "податок – частина майна, яку громадянин віддає, щоб забезпечити охорону частини, що залишилась" (Монтеск'є)

Податок – обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу.

Основні характерні особливості податку

- справляння до бюджету на умовах безповоротності. Повернення податку можливе тільки у разі його переплати;
- односторонній характер встановлення. Податок сплачується з метою покриття суспільних потреб. Сплата податку не породжує

зустрічного зобов'язання держави вчиняти будь-які дії на користь конкретного платника;

- сплачується лише до бюджету, а не до іншого грошового централізованого або децентралізованого фонду;
- не має цільового призначення;
- є виключно атрибутом держави і базується на актах вищої юридичної сили.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів становить **податкову систему України**.

Також під **Податковою системою** розуміють сутність правових норм, які регулюють розміри, форми, методи і терміни справляння податків та платежів, що мають податковий характер та необхідні державі для виконання її функцій.

В податковій системі виділяють:

- підсистему податкового законодавства (Податковий кодекс, Митний кодекс, законодавство з питань нарахування єдиного соціального внеску, міжнародні договори у сфері оподаткування, підзаконні нормативно-правові акти тощо).

- підсистема органів влади, що мають повноваження у сфері оподаткування (Державна податкова служба України, Державна митна служба України, органи місцевого самоврядування)

- підсистема адміністрування податків, зборів, платежів (облік платників та надходжень, прогнозно-аналітична робота, в тому числі прогнозування ризиків, податковий контроль та аудит, робота з формування іміджу служби, роз'яснення та впровадження зручних та доступних сервісів для платників)

Також в податковій системі можна виділити:

- підсистему оподаткування юридичних осіб;
- підсистему оподаткування фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- збори в державні цільові фонди.

Формування податкової системи незалежної України було започатковано у 1991 році з прийняттям Закону України "Про систему оподаткування". З цього часу відбулося багато суттєвих змін в податковій системі – змінювався перелік податків, принципи їх нарахування, ставки, пільги тощо. Зараз головний законодавчий документ у сфері оподаткування – **Податковий Кодекс України**, прийнятий 2 грудня 2010 року.

Встановлення та скасування податків здійснюється **Верховною Радою України**. Сільські, селищні, міські ради можуть встановлювати ставки місцевих податків (у визначених межах), додаткові пільги щодо оподаткування у межах сум, що надходять до їх бюджетів.